

СТРАТЕГІЧНИЙ ПЛАН
розвитку Державної наукової установи
"Книжкова палата України імені Івана Федорова"
на 2012 — 2016 роки

ЗАТВЕРДЖЕНО

Директор Книжкової палати України

5 грудня 2011 року

СТРАТЕГІЧНИЙ ПЛАН
розвитку Державної наукової установи
"Книжкова палата України імені Івана Федорова"
на 2012 — 2016 роки

**Ухвалено на засіданні Вченої ради Книжкової палати України
(протокол № 14 від 29 листопада 2011 року)**

Робоча група:

Сенченко М.І. — керівник групи, директор

Петрова Н.О. — перший заступник директора з наукової роботи

Гуцол Г.О. — заступник директора з наукової роботи

Васьківська О.Л. — вчений секретар

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Розділ 1. Наукові засади формування стратегії.....	5
1.1 Терміни та визначення.....	5
1.2 Методологічна база стратегії.....	5
Розділ 2. Місія і бачення стратегічної перспективи розвитку.....	6
Розділ 3. Історія та досвід.....	6
Розділ 4. Аналіз стану і прогностні оцінки розвитку.....	7
4.1 Аналіз стану.....	7
4.2 Аналіз основних проблем.....	9
4.3 Оцінка основних зовнішніх і внутрішніх факторів.....	13
4.4 Прогностні оцінки розвитку.....	14
Розділ 5. Стратегічні напрями, цілі, завдання, заходи і показники результатів.....	14
5.1 Стратегічні напрями, цілі і завдання.....	14
5.2 Відповідність стратегічних напрямів і цілей Книжкової палати України стратегічним цілям держави.....	19
5.3 Заходи і показники результатів з реалізації стратегічних напрямів.....	19
5.4 Базові показники стратегічних напрямів.....	23
Розділ 6. Функціональні можливості Книжкової палати України і можливі ризики.....	24
Розділ 7. Фінансове забезпечення реалізації Стратегічного плану.....	24

ВСТУП

Результати реалізації Стратегічного плану розвитку Державної наукової установи "Книжкова палата України імені Івана Федорова" на 2007—2011 роки, перехід України на інноваційну, соціально-орієнтовану модель економічного розвитку, значні зміни соціально-економічних, нормативно-правових та інших умов розвитку науки та інформації в галузі видавничої і бібліотечної справи в нашій країні обумовили потребу актуалізації та пролонгації Стратегічного плану.

У новій редакції Стратегічного плану збережені пріоритетні напрями стратегічного розвитку Книжкової палати України. Разом з тим, у ньому відображено місію, бачення, цілі та нові завдання, заходи та показники конкретних завдань і проектів.

Метою Стратегічного плану розвитку Державної наукової установи "Книжкова палата України імені Івана Федорова" на 2012—2016 роки (далі Стратегічного плану) є вирішення її головних завдань, визначених статтею 27 Закону України "Про видавничу справу" з урахуванням сучасних реалій розвитку суспільства.

Нове бачення і призначення Книжкової палати України чітко визначає її як головну наукову установу в галузі видавничої справи.

Стратегічний план містить 4 проекти, кожен з яких відіграє важливу роль у збереженні національного надбання, підвищенні якості інформаційного обслуговування. Без упровадження цих проектів Книжкова палата України не зможе реалізувати свій потенціал.

У Стратегічному плані всі проекти представлено в концептуальній формі. Терміни виконання проектів і джерела їхнього фінансування мають бути визначені відповідними органами виконавчої влади.

Стратегічний план розроблено робочою групою під керівництвом директора Книжкової палати України та ухвалено на засіданні Вченої ради.

РОЗДІЛ 1. НАУКОВІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ

1.1 Терміни та визначення

Стратегія: встановлена на достатньо довгий період програма дій Книжкової палати України, яка визначає головні напрями її розвитку, шляхи та інструменти досягнення цілей.

Місія: головна мета, яка має бути досягнута Книжковою палатою України. Місія виражає узагальнений орієнтир розвитку Книжкової палати України, який визначає її місце в навколишньому світі, її призначення щодо відношення до суспільства в цілому.

Бачення: уявлення Книжкової палати України про своє майбутнє, свій економічний, соціальний, науково-технічний стан, місце в навколишньому світі.

Внутрішнє середовище: фактори, які знаходяться всередині Книжкової палати України і визначаються її діяльністю.

Зовнішнє середовище: фактори, які знаходяться за межами Книжкової палати України і можуть впливати на її діяльність.

1.2 Методологічна база стратегії

Для розроблення стратегії розвитку Книжкової палати України застосовувалася система аналізу стану, сфери і напрямів її діяльності. Проаналізовано головні фактори зовнішнього й внутрішнього середовища, які впливають на діяльність Книжкової палати України, виявлено можливості їхнього використання для досягнення цілей, поставлених перед нею. Фактори, які характеризують Книжкову палату України зі слабкої сторони, є її недоліками, у подальшій діяльності мають бути усунені.

Для аналізування визначався ступінь впливу таких факторів на діяльність Книжкової палати України:

зовнішнє середовище

а) правових:

законодавство щодо діяльності Книжкової палати України, функціонування системи обов'язкового примірника, з питань авторського права, стандартизації, статистики в галузі видавничої справи, архівного зберігання документів;

державне регулювання в галузі науки, інформації, інформатизації, інформаційно-комунікаційних систем;

фінансова політика держави щодо Книжкової палати України (структура державного бюджету, методи бюджетного планування тощо);

відносини між Книжковою палатою України й органами виконавчої влади, суб'єктами видавничої й бібліотечної справи в Україні та інших держав тощо.

б) технологічних:

ступінь дублювання суб'єктами книжкової справи процесів бібліографічного опрацювання видань України;

рівень впровадження інформаційних технологій у видавничу й бібліотечну галузь;

стан інформаційних і комунікаційних систем.

в) соціальних:

система оплати праці працівників бюджетної установи.

внутрішнє середовище

організація діяльності Книжкової палати України (рівень забезпеченості кадрами, рівень кваліфікації та якісний склад наукових співробітників, структура установи, взаємодія структурних підрозділів, відносини зі споживачами наукової інформації тощо);

реалізація результатів наукових досліджень, забезпечення процесів комп'ютерним обладнанням, наявність інноваційних методів реалізації наукових розробок, якість наданих послуг тощо;

фінансове забезпечення (оцінюється фінансовий стан Книжкової палати України, шляхи і можливості його покращення).

РОЗДІЛ 2. МІСІЯ ТА БАЧЕННЯ СТРАТЕГІЧНОЇ ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Місією Книжкової палати України є забезпечення інтересів держави в нарощенні інтелектуального та інформаційного потенціалу, сприяння розвитку національної культури, науки, освіти, книговидавничої й бібліографічної справи; збереження всіх видів видань — документальної пам'яті України.

Бачення — ефективне вирішення поставлених перед Книжковою палатою України завдань, активна участь у розвитку інформаційного потенціалу національного інформаційного фонду України, задоволення потреб усіх категорій користувачів у послугах Книжкової палати України та безумовної реалізації прав громадян на отримання і використання поточної й ретроспективної бібліографічної інформації, створення необхідних умов для виконання на світовому рівні широкого спектра наукових досліджень і науково-технічних розробок за пріоритетними напрямками розвитку науки і техніки та видавничо-поліграфічної галузі зокрема, функціонування Книжкової палати України як інформаційно-аналітичного центру.

РОЗДІЛ 3. ІСТОРІЯ ТА ДОСВІД

Книжкову палату України засновано 24 січня 1919 року відповідно до "Закону про утворення Головної Книжної Палати в м. Києві", ухваленого Радою Народних Міністрів і затвердженого Головою Директорії В. Винниченком "...для реєстрації всієї друкарської продукції на Україні, наукового її систематизування та для обміну книжками з іншими книжними інституціями...".

З 1920 року державним центром України стає Харків, функції Книжної палати виконує Центральний Бібліографічний Відділ Всеукраїнського Державного Видавництва. У 1922 році видається постанова Ради Народних Комісарів "Про організацію Української Книжкової Палати і про забезпечення головних книгосхованок всіма виданнями республіки".

Перебуваючи у Харкові з 1922 по 1989 роки, Книжкова палата України була головною науково-бібліографічною й інформаційною установою республіки, центром національної бібліографії. В ній збиралася й зберігалася вся друкowana продукція, що виходила на терені України і видавалися державні бібліографічні покажчики.

За заслуги в розвитку науки і культури та у зв'язку з п'ятдесятиріччям з дня заснування 23 червня 1972 року Книжкову палату УРСР нагороджено Почесною Грамотою Президії Верховної Ради Української РСР.

З переведенням до Києва (1989—1990) Книжкову палату України було об'єднано з видавництвом "Реклама" і перетворено в Республіканське бібліографічно-видавниче об'єднання "Книжкова палата ім. І. Федорова", а з 1993 року в Національне науково-виробниче об'єднання "Книжкова палата України".

Наказом міністра у справах преси та інформації від 25 березня 1996 року Національне науково-виробниче об'єднання "Книжкова палата України" реорганізовано у державну установу з назвою "Книжкова палата України".

Розпорядженням Кабінету Міністрів України № 763-р від 10 грудня 2003 р. Книжковій палаті надано статус державної наукової установи.

Сьогодні Книжкова палата України — це наукова установа у сфері видавничої справи та інформаційної діяльності, заснована на загальнодержавній власності і знаходиться у сфері управління Державного комітету телебачення і радіомовлення України.

Повне найменування — "Державна наукова установа "Книжкова палата України імені Івана Федорова", скорочене — Книжкова палата України.

Книжкова палата України — одна з провідних наукових і культурних установ країни у сфері державної бібліографії, статистичного обліку та архівного зберігання видань. Її головні завдання визначені статтею 27 Закону України "Про видавничу справу", де наголошується, що "Книжкова палата України — державна наукова установа у сфері видавничої справи та інформаційної діяльності, що здійснює:

— державну бібліографічну реєстрацію та централізовану каталогізацію всіх без винятку видів видань, випущених в Україні;

— збирання та використання адміністративних даних, які характеризують динаміку та тенденції у видавничій справі;

- аналіз тенденцій розповсюдження видавничої продукції, вивчення книжкового ринку, його регіональних особливостей;
- комплектування і збереження повного і недоторканного фонду Державного архіву друку — головного сховища всіх видів видань, випущених в Україні;
- державну стандартизацію видавничої та бібліотечної справи, розроблення і контроль за дотриманням стандартів суб'єктами видавничої справи, а також сертифікацію баз даних;
- розробку та обґрунтування короткострокових і довгострокових прогнозів розвитку видавничої та бібліографічної справи в Україні;
- наукові дослідження в галузі бібліографії, книгознавства, соціології книги та читання, консервації та реставрації документів;
- наукознавчі дослідження і розробку бібліометричних методів визначення пріоритетних напрямів і рівнів розвитку наукових досліджень;
- створення і видання поточних, кумулятивних і ретроспективних бібліографічних покажчиків, реферативних журналів і науково-аналітичних оглядів, друкованих карток;
- розробку та експлуатацію бібліографічних баз даних і мереж бібліографічної інформації;
- організацію книгообміну.

Фонди друкованої продукції і бази даних Книжкової палати України перебувають під охороною держави та є власністю держави.

Книжкова палата України в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України, одержує безоплатні та платні обов'язкові примірники всіх видань, випуск яких здійснюється суб'єктами видавничої справи в Україні, надає узагальнену інформацію про це через засоби масової інформації й надсилає її в управління преси та інформації обласних державних адміністрацій.

Книжкова палата України підпорядковується центральному органу виконавчої влади, який забезпечує проведення державної політики з питань масової інформації та видавничої справи."

Книжкова палата України унікальна за обсягом, різноманітністю та характером своїх функцій. Упродовж усіх років діяльності Книжкова палата України виконувала важливу соціальну функцію — державну бібліографічну реєстрацію видань, в яких відображена творча діяльність громадян України, задоволення різноманітних потреб суспільства в бібліографічній інформації, сприяння культурному розвитку нації та забезпечення збереження документальної пам'яті України для прийдешніх поколінь. Книжкова палата України зробила вагомий внесок у розвиток науки, культури, освіти, бібліографічної, книговидавничої й бібліотечної справи, інформатизації суспільства, у збереження та пропаганду української книги. Її наукова діяльність знаходить свій вияв в організації й здійсненні багатоаспектного вивчення книги та преси як активних засобів масової інформації, ефективного виконання їхніх соціальних функцій. Органічне поєднання теорії й практики, традицій і новизни — ті принципи, на які завжди спиралася у своїй діяльності Книжкова палата України.

У Книжковій палаті України створені й діють 11 наукових та 5 функціональних відділів, Вчена рада, наукова бібліотека. Випускаються державні бібліографічні покажчики, науково-практичний журнал "Вісник Книжкової палати", інструктивні, методичні, довідкові видання.

РОЗДІЛ 4. АНАЛІЗ СТАНУ І ПРОГНОЗНІ ОЦІНКИ РОЗВИТКУ

4.1 Аналіз стану

Головними досягненнями колективу Книжкової палати України за минулі п'ять років є:

1. Значне поповнення фонду Державного архіву друку в результаті постійного контролю за надходженням обов'язкового примірника видань.

За останні п'ять років фонд збільшився на 750 289 одиниць і станом на 28.12.2011 року налічує 13 819 289 одиниць зберігання.

Види видань	Кількість од. зберігання станом на 01.01. 2006 р.	Кількість од. зберігання станом на 28.12.2011 р.
Книги, брошури, автореферати дисертацій	832 091	997 627
Періодичні та продовжувані:		
— газети	9 823 259	10 435 502
— журнали	247 034	325 539
Нотні	18 187	19 438
Образотворчі	83 112	86 771
Картографічні	1 481	3 075
Текстові аркушеві	1 946 995	1 951 053
Електронні	—	284
Всього:	12 952 159	13 819 289

2. Виконання однієї зі своїх головних соціальних функцій — оперативне інформування суспільства про всі види друкованих видань України шляхом безперервного випуску восьми державних бібліографічних показників (літописів): "Літопис книг" (двічі на місяць); "Літопис авторефератів дисертацій" (щоквартально); "Літопис журнальних статей" (двічі на місяць); "Літопис газетних статей" (двічі на місяць); "Літопис нот" (раз на рік); "Літопис образотворчих видань" (раз на рік); "Літопис картографічних видань" (раз на рік); "Літопис рецензій" (раз на рік) та видавничого бібліографічного показника "Нові видання України" (щодакдно).

3. Завершено переведення на автоматизовані інформаційні технології усіх процесів опрацювання обов'язкових примірників документів.

4. Удосконалено й розширено локальну комп'ютерну мережу до 77 робочих місць.

5. Продовжено формування електронного каталогу "Книги за роки незалежності України".

6. Започатковано електронні каталоги нотних, образотворчих, картографічних та електронних видань. Переведено на електронні технології підготовку літописів нотних видань та рецензій.

7. Створено тематичні бази даних на запити органів влади.

8. Розпочато створення баз даних ретроспективної бібліографії книжкових, образотворчих, картографічних та періодичних (газет і журналів) видань з фонду Державного архіву друку, починаючи з 1917 року, а також баз даних видань, що потребують першочергової реставрації.

9. Здійснюється міжнародний обмін бібліографічною інформацією з Республікою Білорусь.

10. Запроваджено технологію формування інвентарних книг поточних років на неперіодичні видання з баз даних електронних каталогів, а також карток Державного архіву друку на періодичні видання шляхом конвертації баз даних їхньої державної реєстрації.

11. Змінено усі робочі форми та вихідні стилі у ProCite у зв'язку з набуттям чинності національного стандарту ДСТУ ГОСТ 7.1:2006, що запроваджує нові правила бібліографічного опису; для підвищення якості рівня підготовки баз даних державної бібліографії розроблено навчальну програму з використання ProCite 5, яку розміщено на інтранет-сайті Книжкової палати.

12. Розроблено електронні інформаційні масиви другої редакції УДК, змін і доповнень до УДК, таблиць "Розташування бібліографічних записів у бібліографічних показниках на основі Універсальної десятикової класифікації", "Таблиці відповідності скорочених варіантів УДК і ББК", галузевих робочих таблиць УДК розділу 37 Освіта. Виховання. Навчання. Дозвілля; підготовлено та видано "Короткий тлумачний словник термінів з УДК"; створено електронне видання УДК на диску; випущено за програмою "Українська книга" друге видання таблиць УДК, зміни та доповнення до УДК за 2007—2008 роки; розроблено електронний інформаційний масив скорочених таблиць УДК для масових бібліотек, який розміщено на веб-сайті Консорціуму УДК у Гаазі; створено базу даних установ-користувачів УДК в Україні.

13. Розроблено технічне завдання на виконання проектів: "Переведення на електронні носії історичних фондів Державного архіву друку Державної наукової установи "Книжкова палата України імені Івана Федорова" (2008) (Проект 1); "Формування національного газетного фонду України. Частина 1: Ретроспективний фонд 1917—1940 років та сучасний фонд, починаючи з 2012 року" (2010) (Проект 2); "Державний електронний депозитарій друкованої спадщини України. Частина 1: Електронний депозитарій газет 1917—1940 та 2012—2016 років, періодич-

14. Створено ретроспективні бази даних "Персональні бібліографічні посібники 1917—1930 років"; "Книгознавчі, бібліографознавчі, бібліотекознавчі видання та бібліографічні посібники 1917—1925 років", електронний ресурс "Історія видавництв України. Державні видавництва України 1917—2007 рр."

15. Удосконалено процеси створення баз даних поточної державної бібліографії за допомогою розроблення допоміжних list-файлів, що містять таблиці УДК, списки назв газет та журналів, матеріали з яких відібрано до баз даних літописів, перелік спеціальностей, за якими проводиться захист дисертацій на здобуття наукових ступенів кандидата і доктора наук, та перелік організацій, в яких підготовлено дисертаційне дослідження.

16. Переведено на електронні технології контроль за дотриманням державних стандартів у оформленні книжкових, періодичних і продовжуваних (крім газет) видань.

17. Розроблено проекти національних стандартів ДСТУ "Інформація та документація. Видання. Міжнародна стандартна нумерація нотних видань", ДСТУ 3582–97 "Інформація та документація. Скорочення слів в українській мові у бібліографічному описі. Загальні вимоги та правила", ДСТУ "Інформація та документація. Видання. Знак охорони авторського права. Загальні вимоги", ДСТУ "Інформація та документація. Електронні видання. Основні види та вихідні відомості", ДСТУ "Інформація та документація. Видавнича анотація. Правила складання та подання у виданнях", інструкції, методичні рекомендації.

18. За ініціативою Книжкової палати України внесено зміни до Закону України "Про обов'язковий примірник документів" щодо вилучення функції контролю за доставлянням обов'язкового примірника з обов'язків юридичних осіб, які відповідно до цього Закону є його одержувачами. З січня 2012 року державний контроль за доставлянням обов'язкового примірника документів здійснюють спеціально уповноважені органи з питань реалізації державної політики в інформаційній та видавничій сферах, у сфері інтелектуальної власності, архівної справи, кінематографії та інші одержувачі обов'язкового примірника документів. Також внесені зміни у Кодекс України про адміністративні правопорушення щодо штрафних санкцій за недоставляння або порушення строку доставляння обов'язкового безоплатного примірника документів.

4.2 Аналіз основних проблем

Невиконані завдання Стратегічного плану розвитку Книжкової палати України за 2007—2011 рр.

Стратегічний план розвитку Державної наукової установи "Книжкова палата України імені Івана Федорова" на 2007—2011 роки через відсутність достатнього фінансування не було повністю виконано, а саме:

Розділ I. Наукові дослідження і підготовка кадрів

Наукові дослідження Книжкової палати України проводилися за розділом бюджетної програми: "Прикладні розробки у сфері засобів масової інформації, книговидавничої справи та інформаційно-бібліографічної діяльності" і фактично були виконані, крім завдання щодо підготовки кадрів. За п'ять років не було захищено жодної дисертації (4 за планом) і підготовлено одну дисертацію до захисту (7 за планом).

Вища освіта в галузі видавничої й бібліотечної справи недостатньо приділяє уваги науковим дисциплінам, зокрема бібліографії, книгознавству, що негативно впливає на якість підготовки спеціалістів. Недостатньо розвинена й система безперервної професійної освіти, підвищення кваліфікації кадрів. Низька заробітна плата наукових працівників, велика плінність кадрів, відсутність необхідної кількості кандидатів і докторів наук знижує потенціал розвитку наукових досліджень Книжкової палати України.

Розділ II. Розвиток матеріально-технічної бази

Повільно відбувалася модернізація локальної комп'ютерної мережі, що вимагає заміни понад 70 відсотків комп'ютерів, нового бібліографічного та мережного програмного забезпечення, заміни файл-серверу сучаснішим, виокремлення серверу баз даних та запровадження дзеркальних серверів для резервного копіювання інформації з метою запобігання її втраті.

Не відбулося технічного переоснащення архівосховища. Через відсутність коштів не проведено реконструкції систем кондиціонування та повітряного опалення і системи газового пожежогасіння.

Розділ III. Проектування й будівництво нового архівосховища

Через відсутність коштів не виконані проектні роботи для будівництва нового архівосховища. Існуюче здано в експлуатацію у 1989 році, розраховане на 12 млн одиниць зберігання. Уже сьогодні обсяг фонду Державного архіву друку Книжкової палати становить майже 14 млн одиниць зберігання. Незабаром виникне проблема дефіциту площі для зберігання друкованих видань.

Розділ IV. Переведення окремих видань на електронні носії та організація обслуговування електронними документами (ЕД)

Було розроблено кілька проектів оцифрування фондів, проведено усі підготовчі роботи для їхнього виконання, але через відсутність коштів і обладнання для переведення видань на електронні носії ці роботи також залишилися невиконаними.

Проблеми збереження документів у Державному архіві друку

Історично фонд Державного архіву друку має колосальний вплив не лише на державо-творчі процеси та розбудову нового українського суспільства, а й на національну самосвідомість народу України. У зв'язку з цим закономірним є питання не тільки про державні документальні ресурси, а й про національну документальну спадщину України, зокрема "україніку", як національне надбання народу. Фонд Книжкової палати України — унікальний за змістом, різноманітний за типом і характером.

22 жовтня 2008 року розпорядженням Кабінету Міністрів України фонд Державного архіву друку віднесено до наукових об'єктів, що становлять національне надбання.

Унікальний він ще й тому, що вміщує спецфонд, сформований упродовж 1917—1976 років із творів, вилучених із наукового обігу.

Він є єдиним найповнішим фондом друкованої продукції, виданої на теренах України, починаючи з 1917 року, формується на основі безоплатного обов'язкового примірника згідно із Законом України "Про обов'язковий примірник документів" і є складовою національного інформаційного фонду України.

Фонд Державного архіву друку постійно поповнюється новими виданнями. Щороку Книжкова палата України отримує та опрацьовує понад 150 тисяч одиниць друкованої продукції, проводить підготовчі роботи до подальшого її зберігання.

Збереження та актуалізація цього інформаційного масиву є одним з основних завдань у діяльності Книжкової палати України.

Упродовж усіх років існування Книжкової палати України в Києві її фінансування було недостатнім не тільки для виконання основних функцій, а й на утримання будівлі (ремонтні роботи, система опалення й кондиціонування повітря, системи пожежогасіння, пожежної та охоронної сигналізації). Майже вичерпалися резерви архівосховища для збереження друкованих видань.

Архівосховище Книжкової палати України займає 8 поверхів і повинно бути обладнане спеціальним устаткуванням: стелажми, шафами, столами, а головне, кондиціонерами.

Саме система кондиціонування і відсутня у сховищах, у зв'язку з чим необхідних параметрів температурно-вологісного режиму неможливо дотримуватися. Спостерігаються значні коливання температури: від $+9^{\circ}$ — $+14^{\circ}\text{C}$ взимку до $+28^{\circ}$ — $+29^{\circ}\text{C}$ улітку при нормі постійної температури $+18^{\circ}$ — $+19^{\circ}\text{C}$. Невідповідні температурно-вологісні умови у сховищах викликають реакцію руйнування.

Вологість є основним фактором, що спричиняє деструктивні зміни у друкованих виданнях. Надмірна вологість повітря призводить до збільшення вмісту вологи в матеріалах органічного походження й створює сприятливі умови для розвитку біошкідників. За недостатньої

вологості органічні матеріали пересихають, втрачають еластичність, стають крихкими, ламкими. Мінімальне пошкодження матеріальної основи видання можливе при відносній вологості 50—55%, коли матеріали ще зберігають свою еластичність.

Відсутність постійної й поглибленої уваги державних органів до проблем Книжкової палати України, неможливість створити відповідні умови для зберігання фонду через постійний брак коштів — це ті негативні чинники, які стали причиною стану, коли частина унікального фонду "україніки" може бути втраченою. Наукові працівники Державного архіву друку докладують багато зусиль, щоб кількість ушкоджених видань у фонді не збільшувалась, проте на позитивні зрушення у цій справі без встановлення системи кондиціонування сподіватись не доводиться.

Недосконалість правової бази

1. *Щодо діяльності Книжкової палати України.* Відповідні положення чинного законодавства (ст. 27 "Книжкова палата України" Закону України "Про видавничу справу") виявилися застарілими, не стимулюють розвиток інформаційних технологій, наукових досліджень, не забезпечують ефективного використання їхніх результатів і потребують удосконалення з урахуванням сучасних реалій розвитку суспільства.

Законом не передбачено, що важливим завданням має бути збереження документів фонду Державного архіву друку не тільки традиційними способами консервації, а й шляхом переведення на електронні носії інформації та забезпечення доступу до них з науковою метою.

Законодавством також не передбачено, що фонд електронних копій сучасних періодичних видань України можливо формувати не лише шляхом оцифрування друкованих видань, а й шляхом збирання їхніх електронних оригіналів-макетів, які створюються редакціями друкованих ЗМІ засобами комп'ютерної техніки під час підготовки видань до друку. У більшості випадків редакції друкованих ЗМІ не використовують і не зберігають електронні оригінал-макети своїх видань, що призводить до втрати величезного обсягу електронної інформації.

Не передбачено розвиток електронної централізованої каталогізації, яку має здійснювати Книжкова палата України. Одним із головних її завдань, згідно із Законом, є створення бібліографічної інформації та забезпечення нею бібліотек та інформаційних центрів шляхом розповсюдження друкованих карток централізованої каталогізації. Проте бібліотеки вже відмовились від друкованих карток і самостійно створюють бібліографічні записи, кожна на свій розсуд, що унеможливує обмін бібліографічними записами. Цю проблему необхідно вирішити шляхом надання бібліотекам бібліографічних записів в електронному вигляді у міжнародних комунікативних форматах, придатних для імпорту в їхні бази даних, тим самим усунувши дублювальні процеси, що мають місце в бібліотечній сфері.

На законодавчому рівні необхідно створити передумови для входження України у світовий інформаційний простір з потужним інформаційно-довідковим ресурсом, який вже мають технологічно розвинені країни світу. Для цього необхідно впроваджувати міжнародну систему Універсальної десяткової класифікації (УДК), яка об'єднує всі галузі знань в єдиній універсальній структурі.

Не визначені повноваження Книжкової палати України як національного центру стандартної нумерації видань щодо забезпечення функціонування в Україні міжнародних систем стандартної нумерації книжкових, нотних і серіальних видань, у тому числі електронних, зокрема тих, що опубліковані в мережі Інтернет.

Потребують урегулювання норми, які стосуються функцій контролю Книжкової палати України за доставлянням обов'язкового примірника видань, за дотриманням видавцями положень національних стандартів, на які є посилання в Законі, за отриманням адміністративної звітності від респондентів-суб'єктів видавничої справи та їхньої відповідальності за ненадання або надання недостовірних відомостей щодо своєї діяльності.

2. *Проблеми авторського права.* Труднощі, пов'язані зі специфікою українського законодавства в галузі авторського права, гальмують процеси модернізації й суттєво обмежують потенціал розвитку національного інформаційного суспільства, оскільки питання виготовлення електронної копії Законом України "Про авторське право і суміжні права" не регулюються,

поняття електронного копіювання не визначено і в Законі України "Про обов'язковий примірник документів". Відсутність законів та підзаконних актів і далі посилюватиме цю проблему.

Нерозв'язаними залишаються й питання авторського права стосовно діяльності Книжкової палати України. З особливою гостротою постають вони останнім часом у зв'язку з інтенсивним розвитком сучасних інформаційних технологій, які передбачають введення нових форм зберігання, опублікування, відтворення авторських творів і доступу до них. Широке впровадження і використання таких технологій формує зовсім нове ставлення до інформації, інтелектуальної власності та авторського права, ставить низку проблем, які потребують правового врегулювання на інших принципах.

Питання авторського права є визначальними у збереженні інформації, розвитку інформаційного обслуговування документами фонду Державного архіву друку з використанням як друкованих, так і електронних їхніх копій.

Книжкова палата України стикається з такими проблемами:

Повнотекстове копіювання документів на своєму обладнанні для цілей інших, ніж ті, що вказані в Законі України "Про авторське право і суміжні права", є актом відтворення, і такі дії суперечать вимогам згаданого Закону.

Створення і формування електронних фондів Книжкової палати України здійснюється шляхом копіювання видань фонду Державного архіву друку на електронні носії (оцифрування) і за рахунок обов'язкового примірника електронних видань, а процес отримання електронної копії — скануванням документа на паперовому носії, тобто репродукуванням в електронній формі, що є прямим порушенням Закону України "Про авторське право і суміжні права".

Крім того, за цим Законом репрографічне відтворення не передбачає копії в електронній (зокрема цифровій), оптичній або іншій машиночитній формі, і однозначно забороняє репродукування книг повністю. Отже, будь-які дії Книжкової палати України, що виходять за рамки вимог Закону, зокрема щодо копіювання, оцифрування та відтворення в електронній формі для збереження й вивчення документів, потребують письмового дозволу автора чи власника авторських прав, що є неможливим.

Вирішення цієї проблеми ми бачимо в усуненні суперечностей і знятті обмежень для Книжкової палати України на репрографічне та інше копіювання і відтворення документів в електронній формі задля їхнього зберігання (як в інтересах Книжкової палати України, так і в наукових цілях користувачів) без виплати авторської винагороди; у внесенні відповідних змін у Закони України "Про авторське право і суміжні права", "Про видавничу справу" (ст. 27), "Про обов'язковий примірник документів" щодо формування електронного фонду Книжкової палати України та копіювання документів фонду на запити користувачів з науковою метою.

3. *Проблема системи обов'язкового примірника.* Невирішеним питанням для системи обов'язкового примірника документів залишається охоплення ОП електронних видань, що надаються в режимі віддаленого доступу, та надмірна кількість обов'язкових примірників усіх видів видань, що сприймається видавцями як державний податок, яким обкладають тільки виробників видань, на відміну від виробників інших виробів і товарів. Особливо відчувають видавці цей фінансовий тягар, випускаючи малотиражні та поліпшеної якості видання, що мають достатньо високу собівартість. Як наслідок — значні прогалини у фонді Державного архіву друку. Доцільною є оптимізація кількості обов'язкових примірників за прикладом розвинених країн світу.

Не вирішено також й проблему щодо доставляння редакціями друкованих ЗМІ обов'язкових примірників друкованих видань разом з їхніми електронними оригіналами-макетами, що дало б можливість Книжковій палаті України розпочати формування електронного фонду копій сучасних видань України, не витрачаючи бюджетні кошти на їхнє оцифрування.

4. *Проблема зберігання маловживаних, але цінних у науковому та художньому відношенні видань із фондів бібліотек України.* Згідно з чинним законодавством маловживані, але цінні в науковому та художньому відношенні документи мають передаватися в бібліотеки-депозитарії. Однак вітчизняні бібліотеки-депозитарії докладають значних зусиль щодо забезпечення необ-

хідних умов для їхнього довготривалого зберігання. До того ж, через дефіцит площ у бібліотеках, застарілу матеріально-технічну базу для створення належних умов зберігання документів, незадовільний стан навколишнього середовища бібліотечно-інформаційні ресурси знаходяться під загрозою поступового руйнування. Розуміючи проблему бібліотек у галузі забезпечення збереження бібліотечних фондів, зокрема маловживаних видань, вважаємо за доцільне зосередити такий фонд в одному центрі-депозитарії, який може бути створений на базі Книжкової палати України з урахуванням вимог, що висуваються до організації збереження бібліотечних фондів. Це рішення має бути законодавчо унормоване.

5. *Щодо організації й розвитку інформаційно-комунікаційної системи.* У Законі не знайшли відображення організація й розвиток інформаційно-комунікаційної системи в галузі видавничої та бібліотечної справи. Існуюча система комунікацій у цій сфері не забезпечує представлення наукової інформації в реальному часі її користувачам. Через відсутність системи електронного документообігу й низького ступеня охоплення нею як структурних підрозділів Книжкової палати України, так і видавництв, бібліотек, інших користувачів наукової інформації, інформаційно-комунікаційна система працює неефективно і не відповідає стратегічним потребам галузі й Книжкової палати України зокрема. Необхідно вироблення системного підходу і взаємодії всіх ідеологічних і технологічних рішень та координації діяльності суб'єктів цієї системи. Такі багатоцільові функції має виконувати Книжкова палата України як інформаційно-аналітичний центр, організаційно-функціональну, технологічну й правову структури якого потрібно законодавчо унормувати.

Проблема фінансового забезпечення

За 20 років незалежності України Книжкова палата України не отримувала достатнього фінансування для забезпечення умов зберігання фонду, оплати праці наукових співробітників і на її утримання.

Упродовж останніх років наукова діяльність Книжкової палати України фінансувалась за бюджетною програмою 1701020 "Прикладні розробки у сфері засобів масової інформації, книговидавничої справи та інформаційно-бібліографічної діяльності", що забезпечувало в основному тільки виплату заробітної плати її працівникам.

Зі щорічним збільшенням випуску видавничої продукції в Україні значно зріс обсяг документів, що підлягають науковому опрацюванню в Книжковій палаті України. Проте її фінансування здійснювалося, виходячи з фактичної кількості працюючих, що становила 167 осіб замість передбачених штатним розписом 209. Середня заробітна плата на кінець 2011 року становила 1730 грн.

Беручи до уваги ці обставини, а також обмеженість фінансування, що унеможливило збільшення чисельності працюючих, було реорганізовано структуру шляхом ліквідації відділів науково-допоміжної бібліографії, науково-технічної інформації та наукового реферування інформації. За рахунок вивільнених посад збільшено кількість штатних одиниць у відділах, які безпосередньо опрацьовують доставлені документи.

Обмежене надходження бюджетних коштів на фінансування Книжкової палати України не сприяє розвитку наукових досліджень, виконанню завдань із належного функціонування Державного архіву друку та збереження фонду, що становить національне надбання. Для виконання усіх завдань, визначених ст. 27 Закону "Про видавничу справу", чисельність працівників Книжкової палати України за штатним розписом має становити 225, а фінансування її діяльності має здійснюватися у повному обсязі.

4.3 Оцінка основних зовнішніх і внутрішніх факторів

Книжкова палата України — єдина в країні установа, яка створює поточні та зведені бази даних державної бібліографії, найповніші серед бібліографувальних установ країни, та публікує їх у державних бібліографічних покажчиках.

Книжкова палата України — єдина в країні установа, яка здійснює статистичний облік усіх видань, випущених на терені України. Зведені адміністративні дані Книжкової палати України є основою для складання державними органами статистики офіційної статистичної інформації.

Книжкова палата України — єдина в галузі видавничої справи установа, яка розробляє проекти національних стандартів з питань видавничої діяльності та здійснює контроль за їхнім дотриманням.

Книжкова палата України є національним агентством стандартної нумерації книжкових (ISBN) і нотних (ISMN) видань.

Державний архів друку Книжкової палати України є головним сховищем усіх видів видань, випущених в Україні, починаючи з 1917 року. Фонд Державного архіву друку є складовою національного інформаційного фонду України, науковим об'єктом, що становить національне надбання.

Результати діяльності Книжкової палати України залежать від низки зовнішніх та внутрішніх факторів: невиконання суб'єктами видавничої справи Закону України "Про обов'язковий примірник документів" в частині доставляння обов'язкових примірників видань, що унеможливує комплектування фонду Державного архіву друку в повному обсязі та надання державним органам статистики об'єктивних статистичних даних про випуск вітчизняних видань; недостатня матеріально-технічна база для оперативного бібліографічного й статистичного опрацювання і копіювання документів на електронні носії; недостатнє фінансування наукової діяльності та заходів зі створення належних умов для зберігання документальної пам'яті України, зокрема будівництва другої черги архівосховища.

4.4 Прогнозні оцінки розвитку

Сьогодення, характерною рисою якого стала потреба суспільства в електронних інформаційних ресурсах та документах, електронних бібліотеках, засобах віддаленого доступу, поставило перед Книжковою палатою України нові завдання та висунуло нові вимоги щодо напрямів, умов та якості її діяльності.

Розвиток інформаційного суспільства одночасно з упровадженням інформаційних технологій і поліпшенням комунікаційної інфраструктури вимагає розвитку системи забезпечення населення друкowanими та електронними виданнями, розширення доступу до інформації її користувачів, що, у свою чергу, цілком залежить від організації, функціонування та ефективності технології взаємодії суб'єктів книжкової справи з Книжковою палатою України.

Книжкова палата України за своїми функціональними обов'язками, кадровим потенціалом спроможна виконати усі завдання, що стоять перед нею, за умови належного правового та фінансового забезпечення.

РОЗДІЛ 5. СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ, ЦІЛІ, ЗАВДАННЯ, ЗАХОДИ І ПОКАЗНИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ

5.1 Стратегічні напрями, цілі, завдання

Стратегічний напрям 1. Створення та розвиток інформаційно-бібліографічних ресурсів державної бібліографії — складової національного інформаційного фонду — та їхня інтеграція в інформаційний простір країни.

Ціль 1.1 *Розвиток бібліографії, класифікації та індексації видань, централізованої каталогізації.*

Завданнями для досягнення цієї цілі є:

Завдання 1.1.1 — створення і впровадження єдиної системи класифікації та індексації видань в Україні.

Від того, як проведено класифікацію та індексацію видань значною мірою залежить правильне комплектування фондів бібліотек профільною літературою. Це також надзвичайно важливо для видавництва і книготорговельних підприємств.

Нині в країні застосовують дві системи класифікації видань: Бібліотечно-бібліографічну класифікацію (ББК) та Універсальну десяткову класифікацію (УДК). ББК не відповідає міжнародним вимогам, оскільки є штучно створеною в СРСР класифікаційною системою, яку застосовують винятково у пострадянських країнах. УДК впроваджено у понад 130 країнах світу, де її використовують як основну класифікаційну систему, що дає змогу здійснювати міжнародний обмін бібліографічною інформацією.

Книжкова палата України створила еталон Універсальної десяткової класифікації українською мовою, впроваджує УДК в Україні та підтримує її в актуальному стані згідно з ліцензійною угодою з Консорціумом УДК. Подальше впровадження єдиної системи класифікації видань в Україні залишається одним із головних завдань Книжкової палати України.

Завдання 1.1.2 — розвиток електронної централізованої каталогізації.

В Україні централізовану каталогізацію видань здійснює Книжкова палата України.

Основною формою централізованої каталогізації донедавна було виготовлення та розповсюдження серед бібліотек України друкованих каталожних карток на вітчизняні видання, що в епоху комп'ютерних технологій та створення електронних носіїв інформації стало недоцільним.

Ефективне використання фондів у бібліотеках здебільшого залежить не тільки від рівня організації каталогів, призначених багатоаспектно розкривати зміст документів, а й від наявності умов, за яких бібліотеки взаємопов'язані в єдину мережу бібліографічної інформації через централізовану каталогізацію. Централізація процесів електронної каталогізації сприяє не тільки прискоренню опрацювання видань, а й раціональному використанню фінансових, матеріальних і людських ресурсів.

Завданням Книжкової палати України є створення електронних карток централізованої каталогізації й забезпечення ними бібліотек та інформаційних центрів країни, що уможливить підвищення ефективності праці бібліографів і зменшення кількості бібліотечних працівників, скорочення витрат кожної бібліотеки на бібліографічне опрацювання видань.

Це завдання може бути реалізовано шляхом виконання проекту "Електронна державна бібліографія" (*Проект 4*), який розробляє Книжкова палата України.

Завдання 1.1.3 — створення нової електронної системи бібліографічної реєстрації видань.

Згідно з чинним законодавством Книжкова палата України здійснює державну бібліографічну реєстрацію всіх без винятку видів видань, випущених в Україні, результати якої публікуються в державних бібліографічних покажчиках, що розповсюджуються серед бібліотек та інформаційних центрів. Потрібен перегляд концепції державної бібліографічної реєстрації як інформаційної системи з метою задоволення потреб бібліотек, видавництва і книжкового ринку. Важливим завданням Книжкової палати України є створення нової електронної системи реєстрації випущених друкованих і електронних видань для спільного використання бібліографічної інформації всіма учасниками книжкової справи, зокрема для формування асортиментних баз даних книжкової торгівлі. Реалізація проекту "Електронна державна бібліографія" (*Проект 4*) буде першим кроком у створенні національної інформаційної системи "Книги, що є в наявності та друкуються", за типом відомої у всьому світі інформаційної системи "Books in Print", що формує єдиний книжковий простір конкретної держави.

Стратегічний напрям 2. Нормативно-правове, методичне та довідково-інформаційне забезпечення видавничої справи.

Ціль 2.1 Удосконалення законодавства в галузі видавничої й бібліотечної справи.

Завданнями для досягнення цієї цілі є:

Завдання 2.1.1 — розроблення пропозицій щодо змін до чинного законодавства.

Завдання передбачає розроблення пропозицій щодо внесення змін до Законів України:

1. "Про обов'язковий примірник документів", "Про бібліотеки і бібліотечну справу" щодо обов'язкових примірників мережних електронних видань, електронних копій друкованих ЗМІ та зменшення кількості обов'язкових примірників усіх видів видань до 4—5, малотиражних (до 1000 пр.) до 2 та визначення складу їхніх одержувачів. Для виготовлення палітурок подарункових видань зазвичай застосовують дорогі матеріали, що значно підвищує їхню собівартість. Необхідно дозволити виробникам таких видань виготовляти і доставляти обов'язковий примірник його одержувачам в палітурці більш економного поліграфічного виконання.

2. "Про видавничу справу" щодо завдань, функцій і повноважень Книжкової палати України, передбачивши зокрема:

— переведення на електронні носії інформації видань, які зберігаються у фондах Державного архіву друку, та забезпечення доступу до них з науковою метою;

— розвиток електронної централізованої каталогізації;

- подальше впровадження міжнародної системи класифікації УДК;
 - підготовка аналітичних даних щодо доставляння видавцями обов'язкового примірника видань, подання адміністративної звітності, достовірності та об'єктивності первинних та адміністративних даних;
 - створення системи аналізу та оцінки видань щодо дотримання суб'єктами видавничої справи національних і міждержавних стандартів у їхньому видавничому оформленні;
 - виконання функції національного агентства міжнародної стандартної нумерації книжкових і нотних видань (ISBN, ISMN), національного центру міжнародної стандартної нумерації серіальних видань (ISSN);
 - інші завдання, функції й повноваження, не передбачені ст. 27 означеного Закону.
3. "Про видавничу справу", "Про бібліотеки і бібліотечну справу", передбачивши зокрема:
- а) організацію і розвиток інформаційно-комунікаційної системи в галузі видавничої та бібліотечної справи, створення науково-інформаційного й бібліографічного центру, який має:
 - сприяти взаємодії державних органів управління в галузі книжкової справи;
 - координувати свою діяльність з бібліотечно-інформаційними, науковими установами і центрами науково-технічної інформації;
 - інтегрувати системи бібліографічного та статистичного обліку в національну і міжнародну інформаційні системи;
 - проводити консультативну роботу з питань підготовки й випуску видань;
 - упроваджувати в практику роботи бібліотек україномовну версію міжнародної класифікаційної системи УДК, підтримувати її в актуальному стані;
 - забезпечувати впровадження нових інформаційних технологій опрацювання документів, надавати бібліотекам бібліографічні записи в електронному вигляді;
 - розвивати довідково-бібліографічне обслуговування, впроваджувати спільне використання бібліографічної інформації, зокрема для формування асортиментних баз даних книжкової торгівлі;
 - забезпечувати видавничу і суміжні галузі нормативними, методичними, аналітичними та інформаційними документами.

б) організація і функціонування депозитарію маловживаних, але цінних у науковому та художньому відношенні видань із фондів бібліотек України.

4. "Про авторське право і суміжні права", "Про обов'язковий примірник документів", передбачивши:

- надання Книжковій палаті України права на створення цифрових копій усіх видань фонду з метою збереження інформації для майбутніх поколінь;
- усунення обмежень на обсяги копіювання;
- створення і функціонування фонду електронних копій видань;
- надання права користувачам на вільний доступ до електронних документів Книжкової палати України з науковою метою.

Ціль 2.2 *Розвиток стандартизації й міжнародної стандартної нумерації видань.*

Діяльність усіх суб'єктів видавничої справи, а також бібліотек і центрів інформації має здійснюватися відповідно до вимог національних стандартів, розроблених з урахуванням стандартів Міжнародної організації зі стандартизації (ISO), рекомендацій міжнародних центрів зі стандартної нумерації друкованих та електронних видань для обслуговування комунікацій, а також рекомендацій Міжнародної федерації бібліотечних асоціацій та установ (ІФЛА) для бібліографічних форматів і правил.

Завданнями для досягнення цієї цілі є:

Завдання 2.2.1 — забезпечення видавничої й бібліотечної галузей нормативними документами.

Завдання передбачає розроблення проектів стандартів для створення та вдосконалення галузевої нормативної бази відповідно до вимог міжнародних директив.

Завдання 2.2.2 — підвищення рівня інформаційно-бібліографічної культури в інформаційному просторі країни.

Завдання передбачає забезпечення контролю за оформленням видавничої продукції, зокрема за представленням найповнішої бібліографічної інформації, що відповідає вимогам користувачів і створює умови для розвитку конкурентоспроможності інформаційного простору країни.

Стратегічний напрям 3. Подальший розвиток системи збирання адміністративних даних у галузі книговидавництва та книжкової торгівлі.

Ціль 3.1 *Забезпечення держави і суспільства зведеними адміністративними даними, що характеризують явища і процеси у книговидавничій галузі.*

Завданнями для досягнення цієї цілі є:

Завдання 3.1.1 — удосконалення процедур збирання та опрацювання адміністративних даних щодо випуску, розповсюдження і продажу книжкових видань на регіональному, національному й міжнародному рівнях.

Завдання передбачає розроблення і погодження з органами статистики методики збирання адміністративних даних про випущені, розповсюджені та продані видання, проведення моніторингу книжкового ринку щодо асортименту видань, ціноутворення для науково обґрунтованого прогнозування розвитку видавничої справи, книжкового ринку зокрема.

Стратегічний напрям 4. Збереження й використання фонду Державного архіву друку.

Ціль 4.1 *Створення оптимальних умов для зберігання фонду Державного архіву друку.*

Завданнями для досягнення цієї цілі є:

Завдання 4.1.1 — розвиток фондознавчих досліджень Державного архіву друку Книжкової палати України та традиційних методів зберігання видань.

Майже 14 млн друкованих видань, які зберігаються в Державному архіві друку, не тільки національне надбання, вони мають стати однією зі складових загальнодоступного національного інформаційного ресурсу країни. Від того, наскільки якісно та повно архів сформовано, залежить ефективність роботи із задоволення різноманітних інформаційних потреб суспільства.

Проведення досліджень, спрямованих на виявлення, взяття на облік, придбання або відтворення в копіях відсутніх у фонді видань, визначення видань, що потребують першочергової реставрації й консервації, сприятиме поповненню та збереженню національного інформаційного фонду країни. Наукова робота нарівні із заходами щодо збереження документів — одне з найважливіших завдань Книжкової палати України. Дослідження вітчизняної історії видавничої й бібліографічної справи, введення до наукового обігу документів з фонду Державного архіву друку сприятимуть розвитку наукових знань.

Завдання 4.1.2 — будівництво нового корпусу Книжкової палати України.

Завдання передбачає проведення передпроектно-вишукувальних робіт, розроблення проектно-кошторисної документації та будівництво другої черги дев'ятиповерхової будівлі архівосховища на 12 млн одиниць зберігання.

Будівництво нового архівосховища також відкриває перспективи для створення депозитарію маловживаних видань з фондів бібліотек України на базі Книжкової палати України. Вирішення цього питання на законодавчому рівні дасть змогу більшості бібліотек України, архівосховища яких повністю заповнені і надій на будівництво нових приміщень дуже мало, вирішити проблему дефіциту площ для зберігання нових надходжень, а Книжковій палаті України поповнити фонд Державного архіву друку. Порядок передавання зазначених документів бібліотеками у депозитарій на безоплатній основі має визначати спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади у сфері культури.

Ціль 4.2 *Створення електронних ресурсів документальної пам'яті України, накопиченої у фонді Державного архіву друку, з метою збереження результатів творчої діяльності її громадян та забезпечення доступу до цих ресурсів.*

Завданнями для досягнення цієї цілі є:

Завдання 4.2.1 — оцифрування фонду Державного архіву друку.

Увесь фонд Державного архіву друку є єдиним унікальним фондом країни, який не піддається відтворенню. Постановою Кабінету Міністрів його віднесено до наукових

об'єктів, що становлять національне надбання. Втрата або руйнування фонду матиме серйозні негативні наслідки для розвитку вітчизняної науки та суспільства.

Завданням Книжкової палати України є переведення друкованих видань в електронний вигляд, створення та збереження масиву електронних копій видань фонду та довідково-пошукового апарату (реалізація Проектів 1, 2, 3).

Завдання 4.2.2 — створення фонду електронних копій сучасних періодичних видань України.

Завдання передбачає формування фонду електронних копій сучасних періодичних видань України шляхом збирання їхніх електронних оригіналів-макетів, які створюються редакціями друкованих ЗМІ засобами комп'ютерної техніки під час підготовки видань до друку. Це принципово новий, значно економічніший спосіб отримання інформації в електронному вигляді (реалізація Проектів 2, 3 в частині формування фонду електронних копій сучасних періодичних видань).

Завдання 4.2.3 — розширення доступу користувачів до видань Державного архіву друку шляхом використання електронного фонду з науковою метою.

Державною цільовою національно-культурною програмою створення єдиної інформаційної бібліотечної системи "Бібліотека-XXI" передбачено оцифрування й організація доступу до оцифрованих фондів бібліотек та архівів, у тому числі й ретроспективного фонду Державного архіву друку Книжкової палати України.

Для практичної реалізації завдань і заходів Програми необхідно на законодавчому рівні вирішити питання, пов'язані з авторським правом, та розробити відповідні інструктивно-методичні документи.

Завданням Книжкової палати є також організація доступу до фонду електронних оригіналів-макетів періодичних видань задля використання їх з науковою метою.

Стратегічний напрям 5. Розвиток наукових досліджень, кадрового потенціалу та інформаційно-комунікаційної системи в галузі видавничої й бібліотечної справи.

Ціль 5.1 *Підвищення рівня наукових досліджень і прикладних розробок з урахуванням світових тенденцій розвитку інформаційних технологій та забезпечення користувачів інформацією щодо їхніх результатів.*

Завданнями для досягнення цієї цілі є:

Завдання 5.1.1 — розвиток пріоритетних напрямів наукових досліджень Книжкової палати України.

Завдання передбачає визначення пріоритетних напрямів наукових досліджень відповідно до пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок держави і забезпечення їхньої реалізації.

Завдання 5.1.2 — удосконалення структури, забезпеченість кваліфікованими кадрами.

Завдання передбачає розроблення нової структури, формування структурних підрозділів наукового спрямування для забезпечення виконання завдань, визначених ст. 27 Закону України "Про видавничу справу", з відповідною чисельністю працюючих (від 209 у 2013 році до 225 у 2016 році), та створення умов для розвитку кадрового потенціалу.

Завдання 5.1.3 — розвиток матеріально-технічної бази.

Пріоритетним напрямом розвитку матеріально-технічної бази є модернізація парку комп'ютерної техніки, локальної комп'ютерної мережі, програмного забезпечення, створення умов для інформаційного обміну з метою забезпечення світового рівня наукових досліджень, науково-технічних розробок, інноваційного розвитку галузі та сучасних потреб суспільства.

Завдання 5.1.4 — сприяння створенню єдиної інформаційно-комунікаційної системи в галузі видавничої й бібліотечної справи.

У січні 2007 року був прийнятий Закон України "Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007—2015 роки", відповідно до якого однією з нагальних потреб є створення галузевої інфраструктури та впровадження у видавничу й бібліотечну сферу новітніх інформаційно-комунікаційних технологій.

5.2 Відповідність стратегічних напрямів і цілей Книжкової палати України стратегічним цілям держави

Стратегічні напрями й цілі Книжкової палати України відповідають стратегічним цілям держави, визначеним у таких законодавчих, стратегічних та (або) програмних документах:

Закон України "Про обов'язковий примірник документів";

Закон України "Про видавничу справу";

Закон України "Про інформацію;

Закон України "Про інформатизацію";

Закон України "Про бібліотеки і бібліотечну справу";

Закон України "Про наукову і науково-технічну діяльність";

Закон України "Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007—2015 роки";

Закон України "Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки";

Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Державної цільової національно-культурної програми створення єдиної інформаційної бібліотечної системи «Бібліотека-XXI»" від 17 серпня 2011 року № 956;

Постанова Кабінету Міністрів "Про затвердження переліку пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок на період до 2015 року" від 7 вересня 2011 року № 942;

Розпорядження Кабінету Міністрів України "Про схвалення Концепції державної цільової програми популяризації вітчизняної книговидавничої продукції на 2009—2012 роки" від 28 травня 2008 року № 772-р;

План державних статистичних спостережень на 2011—2012 роки;

Програма стандартизації в галузі книговидання і преси на 2012—2016 роки.

5.3 Заходи та очікувані результати реалізації стратегічних напрямів

Стратегічні напрями, цілі та завдання Книжкової палати України	Заходи з реалізації стратегічних напрямів	Період реалізації	Очікувані результати
1	2	3	4
<p>Стратегічний напрям 1. Створення та розвиток інформаційно-бібліографічних ресурсів державної бібліографії — складової національного інформаційного фонду — та їхня інтеграція в інформаційний простір країни</p> <p>Ціль 1.1 Розвиток бібліографії, класифікації та індексації видань, централізованої каталогізації</p>			
<p>Завдання 1.1.1 — створення і впровадження єдиної системи класифікації та індексації видань в Україні</p>	<p>Поглиблення зв'язків з Консорціумом УДК, підтримання УДК в актуальному стані</p> <p>Забезпечення користувачів виданнями УДК</p>	<p>постійно</p> <p>постійно</p>	<p>Актуалізовані ресурси таблиць УДК</p> <p>Забезпечення бібліотек України друкованими виданнями актуалізованих таблиць УДК за програмою "Українська книга" та електронними виданнями</p>
<p>Завдання 1.1.2 — розвиток електронної централізованої каталогізації</p>	<p>Уніфікація систем обліку й класифікації документів</p>	<p>2014</p>	<p>Удосконалено процеси державної бібліографії та централізованої каталогізації; усунуто дуб-</p>

	<p>Розроблення єдиного комунікативного формату обміну бібліографічними записами</p> <p>Впровадження електронної централізованої каталогізації (Проект 4)</p>	<p>2015</p> <p>2016</p>	<p>лювання в процесах опрацювання видань; створено умови для оптимізації штатного складу бібліотек, підвищення рівня координації з комплектування фондів, сприяння становленню стійких зв'язків між бібліотеками; підвищено інформативність бібліотечних каталогів; забезпечено доступ читачів до електронних бібліографічних ресурсів, найповнішого використання бібліотечних фондів, ефективного використання інформації в інтересах суспільства</p>
<p>Завдання 1.1.3 — створення нової електронної системи бібліографічної реєстрації видань</p>	<p>Вирішення організаційних і фінансових питань щодо реалізації Проекту 4</p> <p>Запровадження нового програмного забезпечення для електронної бібліографічної реєстрації випущених видань</p> <p>Організація, наповнення й актуалізація інформаційно-бібліографічної системи</p>	<p>2014</p> <p>2015</p> <p>2016</p>	<p>Електронна система бібліографічної реєстрації випущених видань для спільного використання бібліографічної інформації всіма учасниками книжкової справи, зокрема для формування асортиментних баз даних книжкової торгівлі</p>
<p>Стратегічний напрям 2. Нормативно-правове, методичне та довідково-інформаційне забезпечення видавничої справи</p> <p>Ціль 2.1 Удосконалення законодавства в галузі видавничої й бібліотечної справи</p>			
<p>Завдання 2.1.1 — розроблення пропозицій щодо змін до чинного законодавства</p>	<p>Розроблення пропозицій до Законів України "Про видавничу справу", "Про обов'язковий примірник документів", "Про бібліотеки і бібліотечну справу", "Про авторське право і суміжні права"</p>	<p>2012— 2013</p>	<p>Законодавчо закріплені положення щодо:</p> <p>а) функцій і повноважень Книжкової палати України з урахуванням розвитку інформаційних технологій, зокрема:</p> <ul style="list-style-type: none"> — створення цифрових копій усіх видань фонду Державного архіву друку; — усунення обмежень на обсяги копіювання; — створення електронного фонду сучасних періодичних видань України шляхом надсилання в Книжкову палату електронних оригіналів-макетів періодичних видань; — створення і функціонування фонду електронних копій видань; — захист прав користувачів Книжкової палати України на вільний доступ до електронних документів з науковою метою; <p>б) зменшення кількості обов'язкових примірників видань і ви-</p>

			значення складу одержувачів обов'язкового примірника; в) створення депозитарію маловживаних видань з фондів бібліотек України; г) створення міжгалузевого інформаційно-аналітичного і бібліографічного центру
Ціль 2.2 Розвиток стандартизації й міжнародної стандартної нумерації видань			
Завдання 2.2.1 — забезпечення видавничої й бібліотечної галузей нормативними документами	Розроблення проектів національних стандартів з питань видавничої і бібліотечної справи згідно з Програмою державної стандартизації в галузі книговидання і преси на 2012—2016 роки	У межах термінів, встановлених Програмою	Проекти національних стандартів, інструктивні, методичні, довідкові та інформаційні матеріали
Завдання 2.2.2 — підвищення рівня інформаційно-бібліографічної культури в інформаційному просторі країни	Створення системи аналізу та оцінки видань щодо дотримання суб'єктами видавничої справи національних і міждержавних стандартів у їхньому видавничому оформленні Подальше впровадження в Україні міжнародних систем стандартної нумерації видань; підготовка пропозицій щодо приєднання України до міжнародного центру ISSN	2013 постійно	Система аналізу та оцінки якості оформлення видань; підвищена інформативність бібліографічної інформації; уточнені статистичні дані Розвинено систему міжнародної стандартної нумерації видань
Стратегічний напрям 3. Подальший розвиток системи збирання адміністративних даних у галузі книговидання та книжкової торгівлі Ціль 3.1. Забезпечення держави і суспільства зведеними адміністративними даними, що характеризують явища і процеси у книговидавничій галузі			
Завдання 3.1.1 — удосконалення процедур збирання та опрацювання адміністративних даних щодо випуску, розповсюдження і продажу книжкових видань на регіональному, національному й міжнародному рівнях	Розроблення і погодження в органах державної статистики методики та звітної документації щодо збирання та використання адміністративних даних; проведення моніторингу книжкового ринку щодо асортименту видань, ціноутворення; розроблення науково обгрунтованої методики прогнозування розвитку видавничої справи і книжкового ринку; налагодження співробітництва з міжнародними статистичними організаціями та статистичними службами інших країн з питань статистичної методології та практики, а також з метою обміну досвідом та інформацією	2014—2015 починаючи з 2015 постійно, з 2015 постійно	Погоджено в органах державної статистики методику та звітну документацію щодо розповсюдження і продажу книжкових видань; забезпечено надійність та об'єктивність зведених адміністративних даних; задоволено потреби користувачів книжкового ринку у статистичній інформації

<p>Стратегічний напрям 4. Збереження й використання фонду Державного архіву друку</p> <p>Ціль 4.1 Створення оптимальних умов для збереження фонду Державного архіву друку</p>			
<p>Завдання 4.1.1 — розвиток фондознавчих досліджень Державного архіву друку та традиційних методів зберігання видань</p>	<p>Розроблення й реалізація перспективних планів фондознавчих досліджень щодо виявлення лакун</p> <p>Проведення робіт з консервації видань</p>	<p>2012</p> <p>починаючи з 2014</p>	<p>Поповнено фонд Державного архіву друку</p> <p>Відреставровано видання, що знаходилися у найгіршому стані.</p> <p>Статті в наукових журналах, введені в науковий обіг документи</p>
<p>Завдання 4.1.2 — будівництво нового корпусу Книжкової палати України</p>	<p>Реконструкція систем кондиціонування та повітряного опалення, системи газового пожежогасіння;</p> <p>проведення передпроектних, проектних робіт;</p> <p>будівництво нового корпусу;</p> <p>організація та функціонування депозитарію маловживаних видань з фондів бібліотек України</p>	<p>2012—2013</p> <p>2012—2013</p> <p>2014—2016</p> <p>2016</p>	<p>Створено умови для зберігання видань</p> <p>Вирішено проблеми дефіциту площ у фондосховищах бібліотек; поповнено фонд Державного архіву друку</p>
<p>Ціль 4.2 Створення цифрових ресурсів документальної пам'яті України, накопиченої у фонді Державного архіву друку, з метою збереження результатів творчої діяльності її громадян та забезпечення доступу до цих ресурсів</p>			
<p>Завдання 4.2.1 — оцифрування фонду Державного архіву друку</p>	<p>Реалізація Проекту 1 та Проектів 2, 3 у частині оцифрування ретроспективних фондів у межах Державної цільової національно-культурної програми створення єдиної інформаційної бібліотечної системи "Бібліотека-XXI"</p>	<p>У строки, визначені Програмою</p>	<p>Фонд електронних копій видань 1917—1940 років</p>
<p>Завдання 4.2.2 — створення фонду електронних копій сучасних періодичних видань України</p>	<p>Реалізація Проектів 2, 3 у частині формування фонду електронних копій сучасних періодичних видань</p>	<p>починаючи з 2013 року</p>	<p>Фонд електронних оригіналів-макетів періодичних видань</p>
<p>Завдання 4.2.3 — розширення доступу користувачів з науковою метою до видань Державного архіву друку шляхом використання електронного фонду</p>	<p>Організація доступу до оцифрованих ретроспективних фондів, підготовка нормативних документів</p>	<p>2014—2015 (у межах реалізації Програми "Бібліотека-XXI")</p>	<p>Забезпечено доступ до електронних копій видань з науковою метою</p>

	Організація доступу до фонду електронних оригіналів-макетів періодичних видань	починаючи з 2014 року	
Стратегічний напрям 5. Розвиток наукових досліджень, кадрового потенціалу та інформаційно-комунікаційної системи в галузі видавничої й бібліотечної справи Ціль 5.1 Підвищення рівня наукових досліджень і прикладних розробок з урахуванням світових тенденцій розвитку інформаційних технологій та забезпечення користувачів інформацією щодо їхніх результатів			
Завдання 5.1.1 — розвиток пріоритетних напрямів наукових досліджень	Підготовка й реалізація перспективних планів наукової роботи відповідно до пріоритетних напрямів наукових досліджень та завдань, визначених законодавством; ефективна взаємодія із зарубіжними вченими наукових центрів, використання їхнього досвіду, навичок і знань для підвищення рівня розвитку науки про книгу і книжкову справу	2012—2016	Впроваджено результати наукових досліджень
Завдання 5.1.2 — удосконалення структури, забезпеченість кваліфікованими кадрами	Підготовка обґрунтованих пропозицій щодо структури і чисельності працюючих; організація професійного навчання	2012	Структура Книжкової палати України, що має забезпечувати виконання покладених на неї завдань; зростання наукового кадрового потенціалу
Завдання 5.1.3 — розвиток матеріально-технічної бази	Оновлення парку комп'ютерної техніки та програмного забезпечення	2014	Модернізовано локальну комп'ютерну мережу
Завдання 5.1.4 — сприяння створенню єдиної інформаційно-комунікаційної системи в галузі видавничої й бібліотечної справи	Розроблення і реалізація плану становлення Книжкової палати України як міжгалузевого інформаційно-аналітичного й бібліографічного центру шляхом популяризації наукових досягнень, забезпечення суб'єктів видавничої й бібліотечної справи інформаційними, аналітичними та довідковими матеріалами щодо результатів наукових досліджень, організації й проведення конференцій, науково-практичних семінарів, розширення участі в галузевих, державних і міждержавних програмах та проектах	2012—2016	Створено міжгалузевий інформаційно-аналітичний і бібліографічний центр. Підвищено ефективність діяльності Книжкової палати України на основі інформаційно-комунікаційних технологій

5.4 Базові показники стратегічних напрямів

У якості базових показників стратегічних напрямів прийнято такі:

- обсяг державного бюджету (загальний фонд);
- чисельність працівників;
- середня заробітна плата працівників.

Базовий показник	2012	2013	2014	2015	2016
Обсяг державного бюджету (загальний фонд) для забезпечення діяльності Книжкової палати України, тис. грн	12 426,2	37 769,6	36 060	36 966	23 100
<i>у відсотках до попереднього року,</i>	<i>291,5</i>	<i>304</i>	<i>95,5</i>	<i>102,5</i>	<i>62,5</i>
у т.ч. капітальні видатки, тис. грн,	6 979,8	28 377,8	25 929,5	25 976	10 000
<i>у відсотках до попереднього року</i>		<i>407</i>	<i>91</i>	<i>100,2</i>	<i>38,5</i>
Обсяг державного бюджету (загальний фонд) для забезпечення реалізації проекту "Електронна державна бібліографія", тис. грн		242 183			
Обсяг державного бюджету (загальний фонд) для забезпечення реалізації проектів Державної цільової національно-культурної програми створення єдиної інформаційної бібліотечної системи "Бібліотека-XXI" (2010 р.)", загальний фонд, тис. грн	6 160	6 160	1 890	1 890	
інші джерела, тис. грн	5 140	5 140	14 455	14 455	
Обсяг державного бюджету (загальний фонд) для забезпечення збереження фонду Державного архіву друку, що становить національне надбання, тис. грн	2 888	2 600	2 753,4	2 891,1	3 000
Чисельність працівників, кількість,	167	209	209	209	225
<i>у відсотках до попереднього року</i>	<i>100</i>	<i>125</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>108</i>
Середня заробітна плата працівників, грн,	1 969,11	2 340,91	2 573,89	2 810,96	3 100
<i>у відсотках до попереднього року</i>	<i>118</i>	<i>119</i>	<i>110</i>	<i>110</i>	<i>110</i>

РОЗДІЛ 6. ФУНКЦІОНАЛЬНІ МОЖЛИВОСТІ КНИЖКОВОЇ ПАЛАТИ І МОЖЛИВІ РИЗИКИ

Для реалізації державної політики в галузі видавничої справи, підвищення якості наукових досліджень і розробок, збереження фонду Державного архіву друку, що становить національне надбання, розширення технічних можливостей Книжкової палати України здійснюватиметься шляхом удосконалення структури, матеріально-технічного оснащення, інформаційного забезпечення, підвищення професійного рівня її працівників.

На досягнення показників Стратегічного плану можуть впливати такі ризики:

1. Зовнішні:

— недостатнє фінансування. У зв'язку зі скороченням обсягів фінансування з державного бюджету виконання деяких заходів буде відкладено на наступні роки.

2. Внутрішні:

— зношеність комп'ютерної техніки, що унеможливить якісне та оперативне інформування суспільства;

— відтік кваліфікованих кадрів через недостатню оплату праці;

— подорожчання вартості проектів через зростання цін на обладнання, програмне забезпечення та будівельні роботи.

РОЗДІЛ 7. ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУ РОЗВИТКУ

Реалізація Стратегічного плану розвитку здійснюватиметься за рахунок коштів загального і спеціального фондів Державного бюджету, зокрема бюджетної програми 1701020 "Прикладні розробки у сфері засобів масової інформації, книговидавничої справи та інформаційно-бібліографічної діяльності, фінансова підтримка розвитку наукової інфраструктури", у тому числі окремим рядком видатки на забезпечення діяльності Державної наукової установи "Книжкова палата України імені Івана Федорова". Крім того, для фінансування реалізації Стратегічного плану розвитку потрібні додаткові бюджетні кошти на забезпечення збереження фонду Державного архіву друку, що становить національне надбання, на технічне переоснащення Книжкової палати України, будівництво нового корпусу, капітальний ремонт існуючого, а також кошти в рамках бюджетних програм "Бібліотека-XXI", "Українська книга" тощо. Ці питання мають вирішуватися під час розгляду Державного бюджету на відповідний рік.